

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка
Кафедра української мови і літератури та методик їх навчання

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ КОМУНІКАТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 Середня освіта (Українська мова і література)

освітньо-професійна програма Середня освіта (Українська мова і література. Зарубіжна література)

Кременець, 2023

Волянчук І. О. Робоча програма з дисципліни «Основи комунікативної лінгвістики»: [для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література)]. Кременець, 2023. 13 с.

Розробник: к. філол. н., доцент Волянчук І. О.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови і літератури та методик їх навчання (протокол № 1 від „31” серпня 2023 року).

Завідувач кафедри Назарець В.М.

©Воляннюк, 2023 рік

© Кременець, 2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь, спеціальність, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь 01 Освіта / Педагогіка	<u>Вибіркова</u>	
	Спеціальність 014 Середня освіта (Українська мова і література)		
Модулів – 2 (I. Аудиторна робота; II. Самостійна та індивідуальна робота)	Освітньо-професійна програма магістр	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (с. 11)		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3, самостійної роботи студента – 5,2.		Лекції	
		16 год.	4 год.
		Практичні	
		17 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		57 год.	82 год.
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 37 % : 63 %

для заочної форми навчання – 9 % : 91 %

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс „Основи комунікативної лінгвістики” викладається для студентів філологічних спеціальностей як додатковий у циклі лінгвістичних дисциплін. Це напрям сучасної лінгвістики, пов'язаний із міждисциплінарними проблемами. **Предметом** його дослідження є процеси спілкування людей із використанням живої природної мови та урахуванням усіх складників комунікації (фізичних, фізіологічних, соціальних, гендерних, контекстних, ситуативних, семіотичних та ін.).

Мета: ознайомити студентів з основами комунікативної лінгвістики, яка досліджує загальні закони спілкування людей за допомогою природної мови.

Завдання:

- розв'язання загальних наукових проблем, пов'язаних із формуванням знань про комунікативні процеси загалом, рухом інформації в комунікації;
- вивчення проблем організації засобів мови (мовного коду) у різноманітних типах спілкування;
- дослідження проблем міжособистісних стосунків у спілкуванні, зокрема в екстремальних і конфліктних умовах, а також вивчення законів і правил кооперативного спілкування як в одномовному середовищі, так і в міжкультурній комунікації;
- формування практичних навичок безконфліктного спілкування під час дискусій, ділових розмов, переговорів тощо; відпрацювання рекомендацій щодо досягнення високого рівня етики спілкування, культури мовлення загалом;
- навчання практичному аналізу комунікативних ситуацій, які мають місце в щоденному житті й зафіксовані в кращих зразках художньої літератури.

Предмет: вивчення мови в реальних процесах спілкування (комунікації).

Викладання навчальної дисципліни «Основи комунікативної лінгвістики» спрямоване на формування у магістрантів відповідних професійних компетентностей:

Інтегральна

Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.

Загальні

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 5. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня, володіння навичками міжособистісної взаємодії під час вирішення професійних завдань.

Фахові

ФК 2. Здатність використовувати теоретичні знання і практичні навички застосування комунікативних технологій, ораторського мистецтва та риторичної комунікації для здійснення спілкування у професійній сфері.

ФК 7. Здатність демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі професійної і міжособистісної комунікації, володіння різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних і соціокультурних контекстах.

Програмні результати навчання

ПРН 2. Володіти комунікативною компетентністю (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти).

ПРН 5. Демонструвати знання категоріального лінгвістики, літературознавства.

ПРН 6. Знати особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс сучасності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **знати**: сутність, категорії комунікативної лінгвістики та її взаємозв'язки з іншими галузями знання;
предмет і завдання комунікативної лінгвістики;
методи комунікативної лінгвістики;
функції спілкування;
типи спілкування;
моделі комунікації;
компоненти та канали комунікації;
форми мовного спілкування;
складові комунікативного акту;
аспекти мовного коду в міжкультурній комунікації.

Студенти повинні **вміти**:

- визначати методи комунікативної лінгвістики,
- аналізувати типи спілкування;
- аналізувати моделі комунікації та самостійно їх будувати;
- вибирати форми мовного спілкування;
- називати й аналізувати складові комунікативного акту та аспекти мовного коду в міжкультурній комунікації;
- самостійно здійснювати комплексний аналіз комунікативних ситуацій.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Природа, компоненти і форми комунікації

Тема 1. Комунікативна лінгвістика як наука і навчальна дисципліна. Предмет і завдання комунікативної лінгвістики. Методи комунікативної лінгвістики. Сутність категорії комунікативної лінгвістики та її взаємозв'язок з іншими науками. Текст як основна одиниця комунікативної лінгвістики.

Тема 2. Спілкування і комунікація. Функції спілкування. Види і типи спілкування. Компоненти і засоби комунікації. Механізми спілкування. Основні закони спілкування. Моделі комунікації.

Тема 3. Природа, компоненти і форми комунікації. Компоненти і засоби комунікації. Канали комунікації. Вербальні та невербальні компоненти спілкування. Зворотний зв'язок у комунікації. Класифікація форм мовного спілкування. Організація діалогу. Організація полілогу.

Змістовий модуль 2. Засоби мовного коду в комунікації

Тема 4. Загальна характеристика складових комунікативного акту. Сутність комунікативного акту. Прагматичні аспекти комунікації. Компоненти комунікативного акту, пов'язані з учасниками спілкування. Гендерні аспекти спілкування. Стратегії спілкування. Мовна й комунікативна компетенції мовців. Комунікативний кодекс.

Тема 5. Складові комунікативного акту. Дискурс – як базова категорія комунікативної лінгвістики. Типи дискурсів. Текст і дискурс. Типологія текстів. Мовленнєвий жанр. Мовленнєвий акт у структурі повідомлення.

Тема 6. Міжкультурна комунікація. Вплив національно-культурних чинників на процес спілкування. Аспекти мовного коду в міжкультурній комунікації. Національно-культурна специфіка мовленнєвого етикету. Комунікативні табу. Невербальні особливості міжкультурної комунікації. Невдачі у міжкультурній комунікації.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с. р.		л	п	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Природа, компоненти і форми комунікації								

Тема 1. Комунікативна лінгвістика як наука і навчальна дисципліна. Предмет і завдання комунікативної лінгвістики. Методи комунікативної лінгвістики. Сутність категорії комунікативної лінгвістики та її взаємозв'язок з іншими науками. Текст як основна одиниця комунікативної лінгвістики.	9	2	2	5	13	1		12
Тема 2. Спілкування і комунікація. Функції спілкування. Види і типи спілкування. Компоненти і засоби комунікації. Механізми спілкування. Основні закони спілкування. Моделі комунікації.	12	2	2	8	15		1	14
Тема 3. Природа, компоненти і форми комунікації. Компоненти і засоби комунікації. Канали комунікації. Вербальні та невербальні компоненти спілкування. Зворотний зв'язок у комунікації. Класифікація форм мовного спілкування. Організація діалогу. Організація полілогу. Модульний контроль 1	18	4	4	10	16	1	1	14
Разом за змістовим модулем 1	39	8	8	23	44	2	2	40
Змістовий модуль 2. Засоби мовного коду в комунікації								
Тема 4. Загальна характеристика складових комунікативного акту. Сутність комунікативного акту. Прагматичні аспекти комунікації. Компоненти комунікативного акту, пов'язані з учасниками спілкування. Гендерні аспекти спілкування. Стратегії спілкування. Мовна й комунікативна компетенції	14	2	2	10	16	1	1	14

мовців. Комунікативний кодекс.								
Тема 5. Складові комунікативного акту. Дискурс – як базова категорія комунікативної лінгвістики. Типи дискурсів. Текст і дискурс. Типологія текстів. Мовленнєвий жанр. Мовленнєвий акт у структурі повідомлення.	16	2	2	12	14			14
Тема 6. Міжкультурна комунікація. Вплив національно-культурних чинників на процес спілкування. Аспекти мовного коду в міжкультурній комунікації. Національно-культурна специфіка мовленнєвого етикету. Комунікативні табу. Невербальні особливості міжкультурної комунікації. Невдачі у міжкультурній комунікації.	20	4	4	12	16	1	1	14
Модульний контроль 2	1		1					
Разом за змістовим модулем 2	51	8	9	34	46	2	2	42
Усього годин	90	16	17	57	90	4	4	82

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Комунікативна лінгвістика як наука і навчальна дисципліна. Методи комунікативної лінгвістики.	2
2.	Спілкування і комунікація.	2
3.	Природа, компоненти і форми комунікації. Модульний контроль №1.	4
4.	Загальна характеристика складових комунікативного акту.	2
5.	Складові комунікативного акту.	2
6.	Міжкультурна комунікація.	2
7.	Національно-культурна специфіка максим спілкування.	

	Невдачі у міжкультурній комунікації. Модульний контроль №2.	3
Всього		17

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Інформація і комунікація в сучасному суспільстві	4
2.	Відмінність спілкування людей і тварин	4
3.	Особливості міжособистісного спілкування. Тенденції розвитку сучасного спілкування	4
4.	Комунікативний шум. Ситуативний контекст спілкування. Зворотний зв'язок у комунікації	4
5.	Породження мовлення. Моделі і рівні породження мовлення	4
6.	Проблеми, пов'язані з процесом сприйняття мовлення. Слухання і його роль у комунікації.	4
7.	Гендерні аспекти спілкування	4
8.	Мовна й комунікативна компетенції мовців. Комунікативний кодекс	4
9.	Стиль спілкування. Мовна особистість у комунікації	4
10.	Усне і писемне спілкування. Функціональний стиль мовлення	4
11.	Комунікативно-риторичні якості мовлення. Етикет мовленнєвого спілкування	6
12.	Регістр як категорія комунікації. Тональність як складова мовленнєвого спілкування. Атмосфера спілкування	5
13.	Аналіз комунікативних ситуацій. Складові комплексного комунікативного аналізу	6
	Разом	57

7. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Укласти термінологічний глосарій із курсу «Основи комунікативної лінгвістики» (не менше 20 позицій).

2. Виконати комплексний комунікативний аналіз текстового фрагмента (твір художньої літератури за власним вибором).

8. Методи навчання

Лекція, бесіда, репродуктивний, частково-пошуковий, дослідницький, метод аналізу мови.

9. Методи контролю

Перевірка усних відповідей; написання тестів; перевірка завдань, що виносяться на самостійне опрацювання; перевірка ІНДЗ

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота										ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль №1 - 2											
Т	Т	Т	Т	МК	Т	Т	Т	Т	МК		
1	2-3	4	5-6		7-8	9-10	11	12-13			
5	5	5	5	20	5	5	5	5	20	20	100

T1, T2 ... T14 – теми практичних занять; 5 – найвищий бал, який отримує студент на практичному занятті; М.К. – модульний контроль.

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Теоретичні питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні компетентності; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. На занятті продемонстровано стабільну активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань продемонстровано на високому рівні.

4	Теоретичні питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом заняття навчальні завдання виконані в повному обсязі з несуттєвими неточностями. Під час заняття продемонстровано ініціативність. Відповіді на теоретичні питання без власних висновків.
3	Теоретичні питання, винесені на розгляд, загалом засвоєні; практичні навички та вміння мають поверхневий характер, потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, деякі види завдань виконані з помилками, не опрацьовано інформацію з додаткових джерел.
2	Теоретичні питання, винесені на розгляд, засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру; практичні навички та вміння сформовані недостатньо; більшість навчальних завдань не виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки, які потребують подальшого усунення.
1	Здобувач не готовий до заняття, не знає більшої частини програмного матеріалу. Відсутнє розуміння основного змісту теми. Зробив несуттєве доповнення.

Критерії оцінювання:

90–100 балів — високий рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно повністю, досконале оволодіння лінгвістичною термінологією, творчий виклад концепції, сформовані практичні уміння та навички здійснювати комунікацію у групі та в колективі);

82–89 балів — середній рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно повністю, повне оволодіння термінологією, аргументований виклад концепції, припускається незначних помилок в усній чи писемній формах комунікації);

75–81 бал — середній рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно повністю, середнє оволодіння термінологією курсу, аргументований виклад концепції, недостатньо сформовані практичні навички комунікації);

67–74 бали — достатній рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно частково, достатнє оволодіння термінологією, репродуктивний виклад концепції, недостатньо сформовані практичні навички);

60–66 балів — достатній рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно частково, достатнє оволодіння термінологією, репродуктивний виклад концепції, відсутність конкретних прикладів, які б підтверджували теоретичні положення, недостатньо сформовані практичні навички);

0–59 балів — низький рівень знань (теоретичний зміст курсу засвоєно частково, низький рівень оволодіння термінологією, фрагментарний виклад концепції, несформовані практичні навички комунікації).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Теми та тези лекцій.
2. Плани семінарських занять.
3. Завдання для самостійної роботи.
4. Завдання для ІНДЗ.
5. Завдання для проведення модульного контролю.
6. Наповнення контенту вибіркової дисципліни на платформі Moodle.

12. Рекомендована література

Базова

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ, 2009.
2. Ковбасюк Л.А., Романова Н.В. Сучасні лінгвістичні теорії: лекції, практичні, самостійні модулі та тести: навчально-методичний посібник. Київ: Видавництво Літера- К, 2024.
3. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови. Київ: Наук. думка, 1992.
4. Городенська К. Г. Деривація синтаксичних одиниць. Київ: Наук.думка, 1991.
5. Загнітко А. П., Данилюк І. Г. Українське ділове мовлення: професійне та непрофесійне спілкування. Донецьк, 2004.
6. Загнітко А. П. Морфологічні категорії в системі предикатності і предикативності речення. Київ, 1990. 68 с.
7. Культура фахового мовлення: навчальний посібник / за ред. Н.Д. Бабич. Чернівці, 2006.

Додаткова література

1. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови: Морфологія. Донецьк: ДонДУ, 1996.
2. Загнітко А. П. Український синтаксис (науково-теоретичний і навчально-практичний комплекс). Ч.І.: Навч. посібник. Київ: ІЗМН, 1996. 202 с.; Ч.ІІ. Київ: ІЗМН, 1996.
3. Воляннюк І. О. Політичний дискурс в умовах російсько-української війни: лінгвістичний аспект. Закарпатські філологічні студії. Вип. 23. Т1. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 47-52.
4. Радевич-Винницький Я. Етикет: кодекс добрих манер і правил поведінки. Київ: Знання, 2006.

5. Федорова О. Сучасний український мас-медійний дискурс як предмет гендерної та когнітивної лінгвістики : Освітні інновації. *Рідна школа*. 2007. №6. С. 67-68.
6. Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. Київ: Алерта, 2010.
7. Дубровський Р. О., Волянчук І. О. Культура інтернет-спілкування в україномовному секторі мережі. *KREMENETS SCIENCE: OPEN AIR, АБО НАУКА В КРОСІВКАХ*. Випуск V. Litteris et Artibus: нові горизонти. Випуск V: збірник наукових статей / за заг. ред. Р. О. Дубровського. Кременець : КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2020. С. 48-53.